

Halina Dunin-Woyseth

REFERAT

ARKITEKTURFORSKNING MELLOM UPPSALA OG MONTREAL

Uppsala, april 2002

I løpet av tre vårlige dager i april (19.–21. april) gjennomførte foreningen Nordisk Arkitekturforskning sitt årlige seminar knyttet til årsmøtet. Verten, Institutionen för landskapsplanering ved Sverige landbruksuniversitet (SLU), har sitt sete i Ultuna/Uppsala. Programkomitéen besto av forskere fra både SLU og fra KTHs Arkitekturskola, og ble ledet av avtroppende president Katja Grillner. Det ble en – i skandinavisk kontekst – bred deltagelse, der arkitekter, landskapsarkitekter og planleggere var representert, og de kom fra undervisning, faglig praksis og forskningsinstitusjoner.

I annonseteksten gjorde arrangørene rede for sine tanker bak seminaret. Til tross for at moderne arkitekturforskning nylig har våget å feire 40-års jubileum, og til tross for at man i de siste 15 årene har klart å bygge opp en egen interesseforening – nemlig Nordisk Arkitekturforskning – så fremstår området fremdeles som uutforsket terreng. Arkitekturforskningen kan ligne på et *arkipelag* som består av flere *øyer*, og der *stredet* dem imellom er vanskelig å krysse. Nordisk Arkitekturforskning ønsket med årets symposium å gjøre et

forsøk på å bidra til en bedre kartlegging av dette *forskningslandskapet* og på å beskrive de enkelte *øyenes* karakter, samt på å undersøke behovet for og evt. måter å krysse det *sundet* som deler og knytter sammen.

Det ble bestemt at fire *øyer*/komponenter i utviklingen av arkitekturlandskapet skulle danne det konseptuelle grunnlag for seminaret. Hver *øy* fikk sin workshopleder, og de øvrige deltakerne fikk anledning til å velge den tematiske *øy* de hadde sterkest interesse for. Lederne identifiserte sine standpunkter med hver sin ”statement” som fulgte seminarprogrammet, og samtlige deltakere ble invitert til å følge eksemplet ved å sende inn en egen uttalelse, eller *kompas*, for hvor vedkommende står i sin søken etter kunnskap i arkitektur. Anne-Katrine Geelmuyden (NLH, Norge) skulle samle rundt seg de som var mest opptatt av arkitekturforskning som kulturfenomen. Monica Billger (Chalmers, Sverige) inviterte til *øya* med empiriske analysemetoder. Jonathan Hills (Bartlett School of Architecture, UK) *øy* lokket med eksperimentelle arkitekturprosjekter, mens Jonas Rundbergs (Schweiwiller Svensson Arkitektkontor, Sverige) så

på profesjonell ”spearhead practice”. Det ble naturlig at dette landskapsforankrede seminararbeidet ble startet med et introduerende keynote foredrag ved landskapsprofessoren og forskeren Tom Turner (University of Greenwich, London).

Gjennomføringen av seminaret ble av mange deltakere oppfattet som en profesjonell, konsekvent oppfølging av arrangørens intensjoner. Diskusjoner i workshopene ble holdt innenfor de rammer som *øyenes* karakter antydte. Engasjementet var sterkt, en av grunnene kan ha vært at workshopdeltagerne i større eller mindre grad på forhånd definerte sine standpunkter gjennom eget *kompas* som i sin tur spilte sammen med workshoplederens ”statement”. Etter min oppfatning har også den avsluttende plenumsdebatten kommet langt i å oppfylle målsettingen med seminaret. Debatten bør samtidig oppfattes som startpunkt for den neste fasen i prosessen som ble påbegynt med dette spesielle seminaret: Neste nummer i *Nordisk Arkitekturforskning* (4/2002) skal vies Uppsala-seminaret, deltakernes refleksjoner fra seminaret samt andre tanker omkring arkitekturforskning.

Hva har gjort dette seminaret annerledes enn et ”standard” seminar?

- Det har bygget på en flertrinnsprosess over tid.
- Det har utfordret de tradisjonelle oppfatninger om hva arkitekturforskning er.
- Det la frem et styrende konsept for seminaret (*arkipelaget, øyene, sundet*).
- Profesjonell ledelse av workshopene med klart definerte premisser for diskusjoner.
- Styrket personlig engasjement i diskusjoner gjennom individuelle *kompasser*.
- Stor grad av måloppnåelse.
- Videreføring av arbeidsprosessen gjennom det planlagte nummeret av *Nordisk Arkitekturforskning*.

Montreal, mai 2002

Konferansen ”Architectural Research” ble avholdt i dagene 22.–25. mai 2002 i Montreal, hovedstaden i den kanadiske provinsen Quebec.

To arkitektskoler påtok seg rollen som arrangør, School of Architecture ved Carlton University i Ottawa og McGill University School of Architecture i Montreal. De fleste konferanseaktivitetene fant sted i bygningen som huser

arkitektskolen på den historiske, vakre campusen på McGill University. Deltakelsen var internasjonalt bred, med deltagere fra 16 land, hvorav et lite fåtall fra Skandinavia. Konferansen var den tredje i en serie av internasjonale konferanser som har blitt viet til arkitekturforskning, og som har vært holdt hver annet år. De har blitt sponset av den nordamerikanske organisasjonen Architecture Research Centers Consortium (ARCC), og av the European Association for Architectural Education (EAAE). De to tidligere konferansene ble holdt i Raleigh, North Carolina, USA (1998) og i Paris (2000). Hovedmålsettingen med disse konferansene har vært følgende: Å danne et internasjonalt forum for å drøfte arkitekturforskning, diverse tilnærminger til den, filosofien bak den, samt potensialet og begrensningene ved den. ARCC og EAAE-konferansene pleier å samle akademiske lærere i arkitektur, landskapsarkitekter, fysiske planleggere, samt praktikere og forskere i disse fag.

Stéphane Hanrot, den såkalte temakoordinator for arkitekturforskning innen EAAE, førte pennen da konferansens ”call for papers” ble annonsert i EAAE News Sheet 6/November 2001. Det ble invitert til bidrag fra studier innen: utdanning i arkitektur og de andre beslektede ”making”-fag som landskapsarkitektur og fysisk planlegging; design og kultur der arkitektur oppfattes som et medium for å bygge kulturidentitet; det tektoniske med vekt på byggeteknologi, byggematerialer, byggesystemer og designmetoder; praksis i ”making professions”. Foruten de ferdige forskningsresultatene ønsket arrangørene å få presentasjoner av en mer tematisk åpen karakter som for eksempel tanker omkring trendsanalyser, holdningsendringer med hensyn til arkitektur og arkitektpraksis, potensialet og begrensninger for forskning innen ”making”-fagene. Det ble også lagt vekt på behovet for en kvalifisert debatt omkring arkitekturforskningens akademiske standarder per se og i forhold til andre, relevante modeller.

Under selve konferansen viste det seg at til tross for at en stor del av de innsendte ”papers” kom under kategorien ”Research into...” (f.eks. teaching methods, sustainable models, design), hadde det store flertallet av presentasjonene en desidert beskrivende karakter i sin rapportering fra diverse faglige og pedagogiske aktiviteter. Man savnet drøfting av disse beskrivelsene i forskningssammenheng. Workshopene ble, med få unntak, ledet av lærere ved McGills arkitektskole. De ble ledet på en korrekt, men lite engasjerende

måte. Kanskje på grunn av dette, kanskje grunnet sterke restriksjoner på presentasjonstiden, kom de færreste av workshopdiskusjonene der undertegnede deltok noe lenger. De ”gode” presentasjonene ble oftest fremført av de yngre post-doc forskerne eller av erfarne forskere som rapporterte fra internasjonale samarbeidsprosjekter.

Arkitekturforskningen på det grunnleggende plan var, etter min mening, tydelig tilstede kun i tre situasjoner under konferansen: I den første sesjonen/workshopen med tittelen ”Architectural Research/Theory” som åpnet konferansedagen og henvendte seg til plenum, i keynote foredragene og i Stéphane Hanrots avsluttende tale.

EAAEs president Herman Neukermans innledet den første sesjonen med en appell og argumenterte for behovet for styrking av arkitektfagets teoretiske grunnlag. De tre påfølgende presentasjoner tok opp: styrking av kunnskapsbasert og praksisreflekterende utdanning for arkitekter; tankemodellen bygget på Donald Schöns lære ”Edification: construction, instruction and translation”; og arkitekturens varierende kunnskapsmodaliteter. Sesjonens moderator var vår egen nordiske Katja Grillner. Hennes oppgave var krevende, men hun gjennomførte den på en profesjonell måte.

Det var tre keynote foredrag under konferansen. Det innledende foredraget hadde tittelen ”Beyond Globalisation: Priorities for Research and Education in Architecture” og ble fremført av vertsinstitusjonens verdenskjente arkitekturhistoriker/-teoretiker, professor Alberto Pérez-Gómez. Antoine Pichon, påtroppende Harvard-professor i arkitekturhistorie, tok opp temaet ”Building Technologies, Imagination and Utopia”. Under konferansedeltagernes besøk ved Canadian Centre for Architecture tok Mecanoo Architects’ (Delft, Nederland) ved Francine Houben podiet. Tross ulike temaer, var arkitekturens og arkitekturforskningens etiske aspekt sterkt fremtredende hos alle tre.

Stéphane Hanrot avsluttet konferansen med et utvidet konsept for arkitekturforskning. På det ontologiske plan omfavner konseptet de grunnleggende endringene i det fysiske miljø rundt oss, og den teknologiske revolusjonen. På det epistemologiske plan understreket Hanrot behovet for høyere akademisk standard innen arkitekturforskningen. Det utvidete konseptet synes ikke å ha knyttet tydelige referanser til konferansediskusjonene, og virket derfor mer som en individuell ”statement” enn en oppsummering.

Hvilke momenter ved Montreal-konferansen får meg til å mene at den var en god, men likevel ”standard” stor-konferanse?

- Arrangørene hadde ingen definert målsetting/”strategi” for konferansen (f.eks. ved å sette fokus på visse emner, å legge vekt på noen få aspekter ved flere emner, eller – som i Uppsala – å utfordre de tradisjonelle grunnoppfatninger).
- Workshoplederne virket, med få unntak, lite motiverte i forhold til å utnytte potensialet ved presentasjonene ved å styre diskusjonene opp på et mer generelt plan rettet mot avsluttende debatt.

En av konferansens sterke sider ligger likevel i den kontinuiteten som dannes over tid av store konferanser innen nye forskningsfelt. En annen sterk side ved Montreal-konferansen var at den skapte mange muligheter for å knytte flere akademiske kontakter innen de individuelle deltakernes interessefelt.

For de nordiske deltakerne, særlig de som deltok både i Uppsala og i Montreal, tydeliggjorde situasjonen at det nordiske arkitekturforskningsmiljøet over tid har utviklet en betydelig fagakademisk selvtilit. Det ville være en stimulerende utfordring for dette miljøet å gjøre et forsøk på å arrangere en slik internasjonal storkonferanse her i Norden, og teste om det var mulig å gjøre den mer søkende enn det som har vært vanlig ved disse konferansene.

Halina Dunin-Woyseth, professor dr techn.,
Arkitekturskolen i Oslo
halina.dunin-woyseth@aho.no